

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

■ Persoon en Professie

Samen doen als rode lijn

Interview met Ineke Muinen

In april sprak ik met Ineke Muinen, voorzitter van de NVRG, naar aanleiding van het 25-jarig jubileum van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie.

De kamer waarin ik Ineke spreek, was eerder haar eigen therapiepraktijkruimte maar gebruikt zij nu als muziek-kamer. 'Ik had er behoefte aan vaker piano te spelen', zegt ze. 'Ik wou met anderen samen spelen, met een fagotist en een tweede pianist erbij.' De nadruk op 'samen doen' zal zij vaker leggen in ons gesprek. Wij praten over persoonlijke thema's, werk, de NVRG en over de plaatsbepaling van systeemtherapie in het huidige tijdsbeeld en in de toekomst.

Ineke Muinen werkt bij de Rembrandts-hof, een afdeling voor volwassenenzorg van de Symforagroep in Hilversum. In haar werk als psychiater, manager en geneesheer-directeur is zij veelal zelf niet met systeemtherapie bezig, maar de systeemvisie werkt in alle activiteiten door. 'In mijn rol als psychiater besef ik continu dat individuele problematiek nooit alleen maar individueel is. Ik heb oog voor kracht en flexibiliteit in de context, maar ook voor de behoeften aan

gehoor en steun van familieleden. In de rol van manager probeer ik, samen met collega-systeemtherapeuten, het systeemdenken in de organisatie in te voeren. Dat betekent dat het systeemdenken niet alleen in psychotherapie, maar door de gehele organisatie heen een plek dient te hebben.'

Daar waar veel systeemtherapeuten, onder invloed van de huidige DBC-cultuur, hun plaats in organisaties bedreigd zien, lukt het de systeemtherapeuten in de Symforagroep goed om sterk te staan in de instelling, aldus Ineke. 'Wij plegen gezinsdiagnostisch onderzoek aan de voordeur en geven trainingen aan verpleegkundigen. Vanuit een outreachende benadering zoeken wij gezinnen thuis op en betrekken wij omringende systemen, zoals hulpverleningssystemen, bij de behandeling. Ook naar bewegingen in de organisatie kijken wij vanuit de systeemtheorie. Hoe behouden organisaties, net als stiefgezinnen, hun eigen kern in processen van fusie? Hoe werken wij onderling samen bij spanningen? Zoeken wij naar een zondebok, zijn we aan het splitsen?'

Elke maandagochtend leidt Ineke met een collega een echtparengroep. Ze

koestert deze uurtjes therapie geven en spreekt er met enige passie over. 'Het is zo'n leuk begin van de week.'

Al geruime tijd is zij geraakt door de Emotionally Focused Therapy (EFT). Zij volgde EFT-trainingen van Susan Johnson in Ottawa, Canada en nodigde Johnson uit naar Nederland. EFT heeft effect, zegt Ineke. Zij vertelt over de veranderingen in de interactiecyclus bij echtparen. De criticaster wordt wat milder en leert naar zichzelf kijken. Diegene die zich terugtrekt, leert om wat opener te zijn. Samen leren partners meer met elkaar delen, zich emotioneel met elkaar verbinden. 'Het is bijzonder om er getuige van te zijn dat mensen zich zo kwetsbaar durven tonen.'

Het gesprek gaat over naar het voorzitterschap van de NVRG. 'Ik ben er één van een eeneiige drieling. Al in de baarmoeder heb ik meervoudige partijdigheid moeten ontwikkelen', vertelt Ineke, en wat zachter daar achteraan, 'met ontkenning van jaloezie. Ik kan in relaties het voortouw nemen, maar in mijn rol als NVRG-voorzitter wil ik vooral het met elkaar samen doen bevorderen'.

Vanaf 1990 is Ineke actief in de NVRG. Eerst als penningmeester en later als secretaris en vertegenwoordiger buitenland. In die laatste hoedanigheid was zij actief betrokken bij de EFTA (European Family Therapy Association). De EFTA is een overkoepelende organisatie, die haar kerntaken verdeeld heeft in drie kamers; één kamer voor individuele leden; een tweede kamer – de NFTO

(National Family Therapy Organisations) – voor verenigingen zoals de NVRG; en een derde kamer voor trainingsinstituten. Ineke was secretaris bij de NFTO, en droeg vanuit deze positie onder meer bij aan de opzet van nieuwe Europese verenigingen voor systeemtherapie. Deze verenigingen verschillen onderling sterk van elkaar. Zo is de vereniging voor systeemtherapie in Zweden heel groot en de toegangsdrempel heel laag, anders dan de twee verenigingen in Zwitserland, die juist klein zijn met een zeer hoge drempel.

Ineke vertelt verder over de NVRG en schetst verschillende fasen in de geschiedenis van de vereniging. De NVRG is ontstaan vanuit een opleidingscommissie verbonden aan de Nederlandse Vereniging voor Groepspsychotherapie. Max van Trommel werd in 1983 de eerste voorzitter. Na enige jaren bereikte men dat gezinstherapie een erkende vorm van psychotherapie werd. Jan Tromp was kortdurend de tweede voorzitter. In de periode waarin Liesbeth Beyaert voorzitter was, werden de statuten en reglementen opgesteld. Daarin werden afspraken en regels vastgelegd, zoals bijvoorbeeld eisen voor de opleiders in de systeemtheorie. Om geen 'regelinstituut' te worden, werd afgesproken dat voor elke nieuwe regel een oude regel zou moeten vervallen. In de jaren waarin Joep Choy voorzitter was, was er aandacht voor de organisatiestructuur en de communicatie in de vereniging. In deze periode werden bestuurs- en werkcon-

ferenties georganiseerd en kregen de secties een plek in de organisatie. Ook uit deze periode stamt het beleidsplan 'Verbreiden, Verdiepen en Verbeteren'.

Sinds 2003 is Ineke voorzitter. In de NVRG, zegt zij, heeft de afgelopen jaren vooral het stabiliseren en gehoor geven aan meerdere stemmen – samen doen – centraal gestaan. Lang was de vereniging op de eigen organisatie gericht geweest. Nu kwam de tijd om 'over de grenzen heen' te kijken, naar andere werkvelden, andere therapieën, maatschappelijke ontwikkelingen en andere landen. 'Het is moeilijker geworden om mensen bij de vereniging te betrekken', constateert Ineke. Zij vraagt zich af of dat komt doordat we individualistischer zijn of drukker bezet dan vroeger. Wel merkt ze op dat, hoewel het een klus is om mensen aan te trekken, degenen die actief bij de vereniging betrokken zijn, dat vaak voor langere tijd zijn.

Zelf kondigt Ineke het einde van haar voorzitterschap aan. 'Er is nu een nieuwe voorzitter nodig. Iemand die een pr-functie kan vervullen voor de positie van de systeemtherapie in het veld. Iemand die de systeemtherapie kan uitdragen op een manier die past in het huidige tijdsbeeld en die systeemtherapie kan verbinden met maatschappelijke thema's, zoals culturele diversiteit, ook in de media'.

Twee vraagstukken noemt Ineke die de

komende tijd veel aandacht behoeven. Hoe kunnen wij ons verhouden tot en communiceren met de grotere hulpverleningssystemen waarin de systeemtherapie een plek heeft? En hoe verstevigen wij de relatie met de wetenschap, werken wij met protocollen, *evidence* en *clinical based*? Daarnaast wenst Ineke dat de verschillende secties in de vereniging centraler komen te staan. 'Secties lijken soms de stiefkinderen van de NVRG,

maar ze horen toch echt bij het gezin.' Ten slotte stelt ze een naamswijziging voor. Zou de NVRG niet beter NVRGS kunnen heten, Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie

**...toen geloofden
wij daarin, maar
achteraf schaam ik
mij ervoor...**

en Systeeminterventies? De Belgische zustervereniging heet al zo.

Wat zijn volgens Ineke de ontwikkelingen in de systeemtherapie, wat is er de laatste decennia veranderd en wat zal er nog veranderen? 'Wij zijn niet meer zo monodisciplinair', stelt ze vast. 'Er is meer dan alleen maar interactie in systemen. Wij kunnen persoonsgericht, gedragsmatig werken zonder daarmee meteen een afvallige van de systeemtheorie te zijn. Dat is anders dan vroeger. Toen was het nagenoeg onbespreekbaar als een gezinslid naast gezinstherapie ook nog een assertiviteitstraining zou volgen. Ook zijn we niet meer zo elitair. Vroeger kon het gebeuren dat een gezin naar huis terug werd gestuurd omdat een van de gezinsleden niet was meegeko-

men. Toen geloofden wij daarin, maar achteraf schaam ik mij ervoor.'

Ineke ziet het voordeel van geprotocolliseerde modellen in de systeemtherapie, zoals Emotionally Focused Therapy, Functional Family Therapy, Multi Systems Therapy. De modellen geven houvast, zowel voor de therapeut als ook voor de cliënt. Vroeger werden cliënten dom gehouden en werd geen uitleg gegeven over de diagnose en over de werkwijze in de therapie. 'Dat er meer transparantie is, is een goede ontwikkeling', vindt Ineke. En: 'De klachtgerichte protocollen zijn geschikt voor enkelvoudige problemen. Systeemtherapeuten zijn goed in het behandelen van cases met complexe problematiek. De eerder genoemde geprotocolliseerde modellen bieden veel ruimte voor individuele invulling'.

Opnieuw benadrukt Ineke dat systeemtherapeuten niet bezorgd moeten zijn voor hun positie in de GGZ. 'Wij zijn als therapiestroming oud en sterk genoeg geworden.' Wij praten door over processen van verbreding, zowel door de integratie van interventies uit andere therapiestromingen als ook door het verbreden van het systemische gedachtegoed. De reclassering bijvoorbeeld, constateert in een recente rapportage dat ze in haar werk teveel op het individu gericht is geweest. Systeemtherapeuten zouden daar proactiever op moeten inspelen en systeemtherapie moeten voor-

stellen als alternatief voor de invoering van verplichte opvoedcursussen. Maar, stelt Ineke: 'Wij moeten dat niet allemaal naar ons toe trekken. Er zijn mensen die systemisch denken zonder dat zij systeemtherapeut zijn. Ook andere disciplines dan alleen systeemtherapeuten kunnen systemisch werk verrichten. Binnen de NVRG moeten wij stimuleren dat orthopedagogen, maatschappelijk werkers in de jeugdzorg of bij het algemeen maatschappelijk werk vanuit een systeemvisie worden getraind en ondersteund in hun werk.'

'Is er geen risico', vraag ik haar tot slot, 'dat door integratie en verbreding de specialist langzamerhand evolu-

eert tot een generalist, zodat er in de toekomst alleen nog maar generalisten zijn?' 'Nee, dat geloof ik niet', antwoordt Ineke. 'Er is altijd nog de beperking van de psychotherapeut als persoon. Mensen kiezen voor therapiestromingen die bij hen passen. Iemand die analytisch is ingesteld, kan het bijvoorbeeld moeilijk vinden om met twee mensen tegelijkertijd te praten.' Bij haar zelf, zegt Ineke, past systeemtherapie. 'Het gaat immers over samen doen.'

Robert van Hennik